

TERRA INCOGNITA – DEN HVITE PLASSEN

Minnested etter 22. juli 2011

Et arbeidshefte for 8. – 10. trinn til et besøk på minnestedet på egenhånd.

Arbeidsheftet er utformet av Trøndelag senter for samtidskunst. Siden 2016 har Trøndelag senter for samtidskunst arbeidet med formidlingsopplegg for ungdomstrinnet på Minnestedet etter 22. juli 2011 på oppdrag av Trondheim kommune.

**TRØNDELAG
SENTER
FOR
SAMTIDSKUNST**

Den kulturelle skolesekken
Trondheim kommune

2021

Introduksjon

Dette arbeidsheftet kan benyttes ved et klassebesøk på Minnstedet på egenhånd. Jobb gjerne sammen i grupper, eller par. Diskutere underveis hvordan gruppene har svart på oppgavene. Eventuelt kan gruppene presentere dette i klasserommet.

Dere skal arbeide med følgende tema:

- Hva betyr det å minnes og hvorfor bruker vi kunst til dette?
- Hvilke tema om 22. juli er det kunsten og minnstedet tar opp?
- Hvilke refleksjoner, spørsmål, tankegods og engasjement er det tekstene på minnstedet oppfordrer til?

Ti år siden 22. juli 2011

Den 22. juli i 2011 er det 10 år siden den høyreekstreme terroristen Anders Behring Breivik utførte det verste terrorangrepet på norsk jord siden andre verdenskrig. 77 mennesker ble drept, åtte i bomben utenfor Regjeringskvartalet i Oslo og 69 ungdommer og voksne på AUF sin sommerleir på Utøya.

Dette var først og fremst et målrettet angrep på Arbeiderpartiet og ungdomsorganisasjonen AUF, men det var også et angrep på det norske demokratiet og mangfoldet vi har i Norge. Trondheim og Trøndelag ble hardt rammet av terrorangrepet. Åtte unge mennesker døde, og mange berørte og overlevende kommer herifra.

Terra Incognita – Den hvite plassen (2016)

Trondheim kommune har etablert et Minnsted etter 22. juli 2011 i Tordenskioldparken i Trondheim sentrum som stod ferdig i 2016.

Det er et kunstverk utformet og designet av billedkunstner Anders Krüger i samarbeid med landskapsarkitekt Marianne Levinsen. Deres forslag til en kunstnerisk utforming av minnstedet ble valgt ut blant seks andre forslag i en konkurranse med andre kunstnere og landskapsarkitekter.

Minnstedet har fått tittelen "Terra Inkognita – Den hvite plassen", og er en åpen hvit plass dekket med grus av hvit knust marmorstein. Syv lave skulpturer av hvitfarget betong med inngraverte tekster er fordelt utover plassen. Den midterste skulpturen har et sirkelrundt vannspeil og datoen 22.07.11. inngravert på siden. Nedfelt i bunnen av vannspeilet er 77 små LED-lys, ett for hver av de 77 ofrene. Disse lyser hele året, og fordi vannet har en varm temperatur og er stadig i bevegelse fryser ikke vannet på vinteren.

Det er satt opp benker. De gamle høye trærne med store trekroner danner skygge på sommeren, og på høsten gir bladverket farger til stedet. Det er mulig å gå inn på minnstedet fra gatene på alle fire sider.

Hva betyr det å minnes og hvorfor bruker vi kunst til dette?

Oppgave 1

«Terra Incognita – Den hvite plassen» er et minnested for 22. juli 2011. Det er et sted for å minnes ofrene for terrorhandlingene, og et sted for ettertanke og refleksjon. Samtidig skal kunsten på minnestedet gi en påminnelse om konsekvensene av de konkrete terrorhendelsene og hva vi kan gjøre annerledes i fremtiden.

- 1) Terra Incognita betyr 'ukjent land' på latin. Terra (land / jord / territorium) og incognita (ukjent). På gamle kart ble ukjente og uoppdagede land markert som hvite tomme felt på kartet med betegnelsen 'terra incognita'. Hvorfor tror dere kunstnerne har valgt å gi Minnestedet denne tittelen?
- 2) Hva mer kan en hvit plass symbolisere, eller ha for budskap?
- 3) Som et kunstverk om 22. juli, hvilket budskap synes dere at denne fargen, disse materialene og denne utformingen av plassen gir oss som besøker minnestedet? Hva har kunstnerne fokusert på? Kunne det vært laget på en annen måte?

Oppgave 2

I de første dagene etter 22. juli samlet folk seg til rose-tog og minnemarkeringer. I hver eneste kommune var det noen som enten hadde mistet noen, opplevd terroren og overlevd, eller kjente til noen som var blitt berørt av angrepene. Folk tente lys og la ned blomster på torg og utenfor kirker, for å minnes de drepte i bombeangrepet i Oslo sentrum og de drepte i skytingen på Utøya.

I årene etterpå har det blitt satt opp mange monumenter, minnesmerker og minnesteder – kunstverk utendørs for å minnes terroren 22. juli 2011. I Norge har det derfor blitt brukt mye penger på kunst utendørs i det offentlige rom. Hva betyr det å minnes? Hvorfor bruker vi kunst til dette?

- 1) Hva betyr det å minnes?
- 2) Hvorfor trenger vi å minnes, og hvorfor er det så viktig for oss?
- 3) For hvem er Minnestedet etter 22. juli i Trondheim laget for?

Hvilke temaer om 22. juli er det tekstene på minnestedet tar opp?

Tekstene på Minnestedet er et stort bidrag til minnestedets innhold og vår opplevelse av minnestedet. Hvilke tanker og refleksjoner bidrar tekstene til på minnestedet? Har tekstene samme budskap?

Oppgave 3

Start med å lese alle tekstene. Velg så én tekst, og diskuter følgende spørsmål:

- 1) Hva tror dere teksten handler om?**

- 2) Hvilke budskap synes dere teksten gir oss som leser den på minnestedet?**

- 3) Handler teksten for eksempel om sorg, tap og det å minnes? Eller oppfordrer teksten oss til å reflektere over noe i vår samtid, fremtid, og vår egen rolle i den framtiden?**

Bruk 15 minutter på dette gruppearbeidet.

Etterpå kan hver gruppe lese opp teksten for de andre gruppene, og presentere svarene på spørsmålene dere har diskutert i gruppa. Si gjerne litt om hvorfor dere valgte akkurat denne teksten. Spør om noen av de andre i klassen har noen kommentarer til teksten, eller har et spørsmål til gruppa!

Bruk 30 minutter til denne runden med alle gruppene.

Alternativ: Skriv ned, eller ta et bilde av teksten, for senere presentasjon i klassen på skolen.

Hvorfor er det så viktig at vi lærer om 22. juli?

Oppgave 4

Minnestedet er laget som en åpen offentlig møteplass midt i sentrum av byen. Her kan folk samles for å møtes, minnes og huske de forferdelige terrorhendelsene som skjedde. Minnstedet kan også brukes til å lære om 22. juli, og flere tekster oppfordrer direkte til å engasjere oss og å tenke kritisk. Den ene skulpturen er også laget til å brukes som scene. Det offentlige rom er fra gammelt av knyttet til en idé om demokrati og folkestyre hvor alle frie medborgere har rett til å ytre sin mening om beslutninger som berører felleskapet.

Velg et av spørsmålene og diskuter i gruppa:

- a) På hvilke måter kan unge i dag følge Jens Stoltenbergs oppfordring om å engasjere seg og bry seg?

- a) Hva kan ungdommer i dag bidra med inn i samtalen om 22. juli, nå 10 år etter?

- b) Hvordan kan vi som fellesskap skape en fremtid hvor 22. juli aldri skjer igjen?

- c) Finnes det eksempler på noe som motarbeider, hindrer eller gjør det vanskelig for unge å engasjere seg?

FORFATTERE / KILDER TIL TEKSTENE:

Inger Christensen (1935 – 2009) var dansk dikter. Teksten er hentet fra hennes prisbelønnede diktsamling «Det» skrevet i 1969. Christensen opplevde demonstrasjonene og gateopptøyene under studentopprøret i Paris mai 1968, da franske studenter krevde endringer i utdanningssystemet, økt likestilling, seksuell frihet og slutt på Vietnamkrigen.

Ungdommer i Trondheim. Teksten er et resultat av skriveverksteder i 2015 hvor ungdommer ved Rosten skole og Lade skole i Trondheim skrev tekster til minnestedet sammen med de to Trondheimsforfatterne Mathias Samuelsen og Rune Hjelmås.

Jens Stoltenberg (f. 1959) var statsminister i Norge i 2011 og leder av Arbeiderpartiet. Teksten er et utdrag fra hans tale til Norges befolkning via direktesending på TV på Rådhusplassen i Oslo tirsdag 25. juli 2011 – tre dager etter terrorhendelsene. 200.000 mennesker møtte opp på Rådhusplassen og bar på røde og hvite roser og fylte Oslo sentrum med roser.

Terje Dragseth (f. 1955) er norsk forfatter, poet og musiker. Teksten er et utdrag fra diktet «Jeg skriver språket» som er et sammenhengende langdikt på 90 sider skrevet i 2015. Boka er en lovsang til livet og historien, hvor språket og dets betydning i fortid og nåtid er gjennomgangstema.

Moses var en jødisk profet og religiøs leder. De to tekstutdragene er fra Tredje- og Femte Mosebok i Det gamle testamentet i Bibelen og er flere tusen år gamle, datert til ca. 1.440 år f.kr. I Mosebøkene skriver Moses om lover og forpliktelser som skal regulere forholdet mellom mennesker, og i menneskers forhold til Gud. Gjennom forbannelser og velsignelser (forbud og påbud) ramses det opp råd og regler om alt fra mat, dagligliv, landbruk, sivil- og kriminallov, etikk og moral, i tillegg til bønn og ritualer.

Kong Salomo. Tekstutdraget fra Forkynnerens bok i Det gamle testamentet i Bibelen er datert til år 931 f.Kr. Forkynnerens bok inneholder visdomsord der Salomo vurderer meningen med livet.

Thomas Tranströmer (1931 –2015) var en svensk dikter og forfatter. De to setningene er fra et kort dikt som heter «Den halvfärdiga himlen» skrevet i 1962. Tranströmer skriver om menneskenes tilstedeværelse i en verden av erfaringer som er både synlig og usynlig. Han ble tildelt Nobelprisen i litteratur i 2011.

Johan Nordahl Grieg (1902-1943) var en norsk forfatter, journalist/krigsreporter og politisk aktivist. Teksten er de to siste versene i diktet og sangen «Til ungdommen» skrevet i 1936. Han skrev diktet etter første verdenskrig som et varsel til nordmenn om det som foregikk i Europa på den tiden. Sangen ble sunget under minnegudstjenesten i Oslo domkirke og på Rådhusplassen i minnesmarkeringen av terrorangrepene 24. og 25. juli 2011.